

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT:lta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia, työllisyyden edistämisen kuntakoikeilusta annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia.

Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT toteaa yleisesti, että tavoite kontaktoida ja tukea työnhakijaa heti työttömyyden alkuvaiheessa on olennaista. Se tukee työnhakua, työllistymistä ja työnhakijan palvelutarpeiden selvittämistä työttömyyden alkamisen jälkeen. Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT painottaa, että työnhakijan aktiivisuus työhaussa sekä velvollisuus hakea työmahdollisuuksia ovat keskeisiä edellytyksiä työttömyysturvan etuuden saamiseksi.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa lausuntokäytännössään todennut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvollisuuksistaan.

Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklaan. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT korostaa, että uudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee kompensoida täysimääräisesti kunnille. Vaikutusten arvioinnissa erilaisten keskustelumuotoisten asiakas kohtaamisten määrän arvioidaan kasvavan nykyisestä vähimmilläänkin 150 prosenttia ja työllisyyspalveluiden henkilöstömäärää on uudistuksen yhteydessä kaavailtu nostettavaksi noin 40 prosentilla.

Lisäksi tiiviimpi asiakaspalvelumalli voi lisätä esim. kuntien terveys- ja sosiaalipalveluiden ja Kelan kuntoutuspalveluiden tarvetta, kun palvelutarpeita tunnistetaan aiempaa paremmin. Lisääntyviin palvelutarpeisiin vastaaminen nostaa muita julkisten palvelujen kustannuksia, TE-toimistojen ja kuntakokeiluihin liittyvien resurssitarpeiden lisäksi, jotka on syytä huomioida osana uudistuksen talousvaikutuksia.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Mallin onnistuneen toimeenpanon kannalta on keskeistä, että uudistuksen toteuttamiseen määritellään riittävät resurssit. Resurssien määrittämisessä ja jakamisessa työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilukuntien välillä tulee huomioida esitettyjen muutosten osalta se, että kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen asiakaskunta on erilaista. Resurssit (henkilöstö, tilat, palveluihin suunnatut määrärahat) on jaettava aidosti asiakkuuksien palveluun liittyvän kuormituksen mukaan. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpano edellyttää merkittävää henkilöstömäärän rekrytointia, perehdyttämistä ja kouluttamista varsin nopealla aikataululla ja vain muutaman kuukauden siirtymäajalla.

KT korostaa, että valtion henkilöstöä ei voi siirtää liikkeenluovutuksella kuntien palvelukseen, kun kyseessä ovat viranomaistehtävät. Esimerkiksi toimeentulotuen siirtyessä Kelalle kuntien henkilöstön liikkeenluovutus ei ollut mahdollista.

Henkilökohtainen tapaaminen tai yhteydenotto työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta on erittäin haastava tavoite malliin sisältyvien henkilöstöresurssien lisäämisestä huolimatta. Esitykseen mukaan alkuhaastattelu tulee lähtökohtaisesti järjestää samassa aikataulussa myös sellaisille työnhakijoille, jotka eivät ole työttömiä tai joiden työttömyyden päättymisaika on tiedossa. Esimerkiksi tältä osin prosessia voitaisiin keventää, jotta resurssit

voitaisiin kohdentaa tehokkaammin palvelutarpeiden mukaan. Lisäksi paikan päällä tehtävät haastattelut ja keskustelut aiheuttavat tilakustannuksia. Näihin ja tietojärjestelmäpanostuksiin tarvittavaa määrärahaa ei ole huomioitu esityksessä.

Työvoimapalvelujen uudistaminen on laaja ja perustavaa laatua oleva muutos, joka vaatii vahvaa esimiestyötä ja siten myös esimiesten ja johdon kouluttamista. Koko henkilöstön kouluttamiseen ja perehdyttämiseen liittyvät kulut tulee korvata kunnille täysimääräisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Esityksessä todetaan, että vaikutukset työllisyyteen tarkentuvat valmistelun kuluessa. Esityksellä voi olla myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen pitkittyvän työttömyyden ennaltaehkäisemisen kautta tietyillä ryhmillä, kuten esim. nuorilla. Näihin on kuitenkin vaikea ottaa kantaa, kun tältä osin vaikutusten arviointi ei ole valmis hallituksen esityksen ollessa lausuntokierroksella.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT korostaa, että tämän palvelumallin esikuvana olevissa muissa pohjoismaisissa työvoimapalvelumalleissa yksittäisen virkailijan vastuulla oleva asiakasmäärä on ollut pienempi kuin, mitä hallituksen esityksessä esitetään. Tällä on vaikutusta siihen, miten yksilöllinen palvelu- ja tuen tarve tunnistetaan ja tuen tarpeisiin vastataan. Tällä on suora yhteys palvelumallin saavuttamiin työllisyysvaikutuksiin. Esitettyä mallia on mahdotonta toteuttaa, mikäli uudistuksen resurssointi ei ole riittävä ja jos rahoitus ei mahdollista täysimääräistä kustannusten korvaamista kunnille.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo, että työttömyyden alkuvaiheessa tapahtuva ja tietyn väliajoin toistuva tiiviimpi yhteydenpito on kannatettavaa ja voi edistää työllistymistä ja työllisyyttä. On tärkeää, että täydentävien työnhakuhaastattelujen määrässä ja toistuvuudessa on harkintaa työnhakijan palvelutarpeen mukaan. Harkinta mahdollistaisi asiakkaan palvelutarpeen

huomioimisen palveluprosessissa ja resurssien viisaan kohdentumisen työllisyyden hoidon tehtävissä.

Alkuhaastatteluiden toteuttaminen viiden päivän kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta sekä ensimmäisen kolmen kuukauden ajan kahden viikon välein toteutettavat täydentävät työnhakukeskustelut vaativat huomattavaa lisäresurssia.

Tulevan lainsäädännön tulisi mahdollistaa erityisesti kuntakokeilujen kohdalla erilaisten menetelmien ja työvälineiden käyttö arvioitaessa työnhakijan palvelutarvetta sekä ohjatessa palveluprosessia. Joustamaton palveluprosessi estää henkilöstöresurssien kohdentamisen niihin kohtiin palveluprosessia, joissa se palvelutarpeen ja asiakkaan kokonaistilanteen näkökulmasta on tuloksekkainta ja vaikuttavinta. Lukittu palveluprosessi rajaa kuntien työllisyyspalveluiden mahdollisuutta rakentaa asiakkaiden palveluprosesseja tarvepohjaisesti.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Kolmen kuukauden välein järjestettävien työnhakukeskusteluiden tulisi kohdentua vain työttömyysetuutta saaviin työttömiin. Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT katsoo, että jo keskustelujen järjestäminen osa-aikaisesti työllistyneille olisi mielekästä siinä tilanteessa, jossa-aikaiset työnhakijat hakevat työttömyysetuutta. Tällä ryhmällä myös digitalisaation ja monikanavaisen palveluvalikoiman hyödyntäminen tärkeää.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Palveluprosessimallilla tulisi osaltaan pyrkiä vähentämään työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Esitetyssä mallissa lähtökohta on, että työntekijä hakee 4 työmahdollisuutta kuukaudessa. Työnhakuvelvoitetta voidaan kuitenkin alentaa (0-3 työmahdollisuutta) muun muassa henkilön työkyky, työkokemus, osaaminen sekä koulutus huomioiden. Mikäli vaadittua määrää nähdään tarpeelliseksi laskea, tulisi sen jälkeen jatkuvilla palveluilla ohjata ja tukea työnhakijoita laaja-alaiseen työnhakuun, jotta työnhakijat käyttäisivät laajemmin osaamistaan eri ammateissa ja hankkisivat tarvittaessa lisää osaamista. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien ratkaisuun tarvitaan lisäksi kannustimia alueelliseen liikkuvuuteen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että työttömyysturvan täytyy olla vastikkeellista eikä KT kannata työttömyysturvaseuraamusten lieventämistä nykytilanteesta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta

seuraamuksesta?

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo, että työttömyysturvan täytyy olla vastikkeellista eikä KT kannata työttömyysturvaseuraamusten lieventämistä nykytilanteesta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo, että työttömyysturvan täytyy olla vastikkeellista eikä KT kannata työttömyysturvaseuraamusten lieventämistä nykytilanteesta.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Mursu Sanja
KT Kuntatyöntajat - Henkilöstövoimavarojen kehittäminen